

Sygn. akt I C 24/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 listopada 2015 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi, I Wydział Cywilny

w następującym składzie :

Przewodniczący : Sędzia SR Tomasz Kalsztein

Protokolant : Kamil Kowalik

po rozpoznaniu w dniu 4 listopada 2015 roku w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa Miasta Ł. Urzędu Miasta Ł. w Ł.

przeciwko A. M. (1) i S. M.

o zapłatę kwoty 53.475,10 zł

1. oddała powództwo;
2. zasądza od powoda Miasta Ł. Urzędu Miasta Ł. w Ł. solidarnie na rzecz pozwanych kwotę 3.617,00 zł (trzy tysiące sześćset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu w całości.

Sygn. akt I C 24/15

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 15 października 2014 r. Miasto Ł., reprezentowane przez pełnomocnika, wniosło o zasądzenie nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym solidarnie od A. M. (1) i S. M. na swoją rzecz kwoty 53 475,10 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 15 sierpnia 2014 r. do dnia zapłaty oraz kosztów procesu według norm przepisanych. W uzasadnieniu podniesiono, że w dniu 09 maja 2000 r. Pozwani nabyli od powoda samodzielny lokal mieszkalny nr (...) przy ulicy (...) w Ł.. Cena lokalu po zastosowaniu 80 % bonifikaty wynosiła ostatecznie 11 420 zł. W dniu 16 grudnia 2004 r. pozwani zbyli przedmiotowy lokal w drodze zamiany na spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu przed upływem 5 lat od jego nabycia , a transakcji dokonali z osobą obcą. W związku z powyższym powód żąda zwrotu kwoty odpowiadającej zwaloryzowanej bonifikacie.

(pozew k.2-4)

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 1 grudnia 2014 r. Referendarz Sądowy uwzględnił w całości żądanie pozwu.

(nakaz zapłaty k. 25)

We wniesionym skutecznie w dniu 30 grudnia 2014 r. sprzeciwie od nakazu zapłaty, pozwani, reprezentowani przez pełnomocnika, zaskarżyli nakaz zapłaty w całości, wnieśli o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa radcowskiego w wysokości podwójnej stawki minimalnej. W uzasadnieniu sprzeciwu pełnomocnik pozwanych wyjaśnił, że pozwani w związku z zamianą lokali musieli zapłacić różnicę pomiędzy wartością lokalu mniejszego a wartością lokalu większego.

W związku z tym, że cena uzyskana ze sprzedaży lokalu nabytego od Gminy nie wystarczała na pokrycie tej różnicy, aby dopłacić różnicę zaciągnęli kredyt w banku. W dalszej części uzasadnienia pełnomocnik wyjaśnił, że zamiana lokali była niezbędna z uwagi na sytuację życiową pozwanych i ich córek, a nade wszystko wskazania do takiej zamiany ze względu na stan zdrowia córek i pozwanego. Zamiana miała na celu umożliwienie prawidłowego rozwoju obu córek pozwanych, poprawy zdrowia i ułatwienia funkcjonowania niepełnosprawnemu ruchowo S. M., nadto cierpiącemu na depresję. Zamiana lokali przyczyniła się do znacznej poprawy sytuacji życiowej i zdrowotnej rodziny pozwanych.

(sprzeciw k. 33-39)

Sąd ustali następujący stan faktyczny:

W dniu 09 maja 2000 r. S. M. i A. M. (1) nabyli od Gminy Miejskiej Ł. samodzielny lokal mieszkalny nr (...) w budynku wielomieszkaniowym położonym w Ł. przy ulicy (...), o powierzchni 39,51 m². Cena za lokal została określona na kwotę 57100 zł. Pozwani dokonali zakupu przedmiotowego lokalu z 80% bonifikatą od ceny lokalu, płacąc za niego 11 420 zł.

(akt notarialny k. 7-10 v.)

Pozwani mają dwie córki, starszą A. urodzoną w (...) r. i młodszą od niej o 10 lat N.. Początkowo N. spała w pokoju z A.. Tam były jej wszystkie rzeczy. Pozwana musiała często zabierać ją do siebie, bo N. budziła się w nocy, ciągnęła za włosy A.. Czasami darła jej zeszyty. Którejś nocy obudziła się, założyła szpilki pozwanej i chodziła w nich po mieszkaniu. Z uwagi na panujące w domu warunki, A. odrabiała lekcje u sąsiadów albo u koleżanek. To był bardzo ciężki okres w jej życiu.

(dowód z zeznań świadka A. M. (2) k. 139)

Ponieważ N. miała problemy zdrowotne i pozostawała pod stałą opieką neurologiczną, pozwani poświęcali jej dużo uwagi. Wspólne sypianie rodziców z młodszą córką wywoływało uczucie zazdrości u A.. Pozwani musieli chronić młodszą siostrę przed starszą. A. mając około 13 lat cierpiała na zaburzenia adaptacyjne i poczucie, iż jest dzieckiem odrzuconym. Rywalizacja i socjalne zachowania A. wymagały działań terapeutycznych, które rozpoczęto w 2001 r. a zakończono, gdy A. M. (2) ukończyła 18 lat.

(dowód z zeznań świadka M. K. (1) k. 137-138; dowód z zeznań świadka A. M. (2) k. 139; opinia psychologiczna k. 42-43)

Młodsza córka N. często płakała w nocy. Była nadpobudliwa. Z kolei córka A. była bardziej skryta.

(dowód z zeznań M. N. k. 138)

W ich mieszkaniu przy ulicy (...) okresowo mieszkała również babcia, mama pozwanego, która przyjeżdżała do nich ze wsi i pozostawała na okres 2-3 miesiące.

(dowód z zeznań świadka M. K. (1) k. 137-138; dowód z zeznań M. N. k. 138; dowód z zeznań świadka A. M. (2) k. 139 dowód z przesłuchania pozwanej k. 140)

Pozwany już w 2003 r. cierpiał na zmiany zwyrodnieniowe kręgosłupa odcinka lędźwiowego i zaburzenia równowagi oraz bóle głowy, zawroty głowy, szum w uszach, trudności w zasypianiu i koncentracji, dużą wybuchowość, złośliwość w stosunku do rodziny. Sypianie z młodszą córką powodowało, że był niewyspany. Problemy narastały. Młodsza córka często budziła się w nocy i hałasowała, chodziła spać między 3 a 5 rano, a starsza musiała rano wstawać do szkoły. Pozwani byli permanentnie niewyspani.

(karta pacjenta k. 44-45; dowód z przesłuchania pozwanego k. 140; dowód z przesłuchania pozwanej k. 140 w zw. z k. 127-128; dowód z przesłuchania pozwanego k. 140 w zw. z k.128-129)

W okresie od 23 października 2003 r. do 31 stycznia 2007 r. pozwany miał orzeczony stopień niepełnosprawności w stopniu lekkim.

(orzeczenie o stopniu niepełnosprawności k. 46)

Środowiskowe uwarunkowania domowe dla życia i rozwoju rodziny były niekorzystne z powodu bardzo małej przestrzeni mieszkaniowej (około 37 m²) oraz dużej różnicy wieku między siostrami, choroby ojca S. M. i problemami z kontynuacją pracy. Powodowały one stany permanentnej frustracji i konieczność psychoterapii rodzinnej, a córce A. groziła anoreksja. To była sytuacja na granicy rozpadu rodziny.

W latach 2001-2006 pozwani uczestniczyli w regularnych spotkaniach terapeutycznych. Warunkiem niezbędnym całej terapii było to, by córki pozwanych miały odrębne pokoje. Ten sposób na rozwiązanie problemu podpowiedział pozwanym M. K. (2), psychoterapeuta pozwanego. Było również wskazanie terapeutyczne by powiększyć warunki mieszkaniowe dla tej rodziny, albowiem pozwany był po urazie kręgosłupa i miał niesamowite bóle. Kwalifikował się do leczenia operacyjnego.

(dowód z zeznań świadka M. K. (1) k. 137-138; dowód z zeznań świadka A. M. (2) k. 139; opinia psychologiczna k. 42-43; karta informacyjna k. 47; dowód z przesłuchania pozwanej k. 140 w zw. z k. 127-128; dowód z przesłuchania pozwanego k. 140 w zw. z k.128-129)

Gdy tylko A. usłyszała, że są wskazania do zamiany mieszkania na większe, namawiała na to pozwanych.

(dowód z zeznań świadka A. M. (2) k. 139)

W dniu 16 grudnia 2004r. pozwani zawarli umowę z A. B., osobą dla nich obcą, na mocy której doszło do zamiany przysługującego pozwanym ww. lokalu mieszkalnego, z lokalem mieszkalnym nr (...) w budynku wielomieszkaniowym w Ł. przy ulicy (...), o powierzchni 57,88 m².

(akt notarialny k. 11-12v.)

Zamiana mieszkania na większe doprowadziła do normalizacji wzajemnych stosunków. Córka A. otrzymała własny pokój, zaczęła się lepiej uczyć, a regularne korzystanie z pomocy psychologicznej w Ośrodku (...) pomogły jej w kontaktach z rówieśnikami, jak również poprawie uległy relacje rodzinne. Po zamianie mieszkania A. nabrała pewności siebie, uwierzyła we własne możliwości i stała się osobą wspomagającą rozwój młodszej siostry N..

W szkole podstawowej była po opieką poradni psychologicznej z uwagi na zaobserwowaną nadpobudliwość. Zmiany jakie nastąpiło w sytuacji rodziny pozwanych w latach 2004-2006 umożliwiły jej korzystny rozwój osobowy.

(dowód z zeznań świadka M. K. (1) k. 137-138; dowód z zeznań świadka A. M. (2) k. 139; opinia psychologiczna k. 42-43)

Pozwani w okresie od 01 marca 2005 r. do 30 czerwca 2015r. korzystali ze dodatku mieszkaniowego.

(zaświadczenie k. 135)

Żeby zapłacić różnicę w cenie mieszkań pozwani wzięli pożyczkę na 24000 zł, którą spłacali w miesięcznych ratach. W tamtym okresie pracowała tylko pozwana, bo pozwany był na rencie. Podejmując decyzje o zamianie mieszkania pozwani kierowali się wyłącznie chęcią poprawy sytuacji córek.

Pozwana zarabia 1 600 zł netto, a pozwany otrzymuje 800 zł netto renty.

Ani przy podpisaniu aktu notarialnego w 09 maja 2000 r. ani przy zamianie lokali nikt pozwanych nie informował o tym, że przez 5 lat nie powinni sprzedawać tego mieszkania. Gdyby wiedzieli o konsekwencjach, to by tego nie zrobili.

Po spłaceniu rat pozwani poszli do Urzędu Miasta Ł. i tam urzędnik powiedział im, że mogą zamienić mieszkania. Aktualnie pozwani mają na utrzymaniu jedno dziecko.

(dowód z przesłuchania pozwanej k. 140 w zw. z k. 127-128; dowód z przesłuchania pozwanego k. 140 w zw. z k.128-129)

Kwota 45 680 zł z dnia 1 maja 2000 r. przeliczona w oparciu o opublikowane przez GUS wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych na dzień 31 grudnia 2004 r. odpowiada kwocie 53 475,10 zł.

(pismo z Urzędu Statystycznego k. 13)

Gmina Ł. wezwała pozwanych do zwrotu kwoty 53475,10 zł pismem z dnia 4 lipca 2014 r., doręczonym pozwanym 15 lipca 2014 r.

(wezwanie k. 15-15 v., dowód doręczenia k. 16-16 v.; rozliczenie zadłużenia k. 20)

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

W dniu 09 maja 2000 r. S. M. i A. M. (1) nabyli od Gminy Miejskiej Ł. samodzielny lokal mieszkalny nr (...) w budynku wielomieszkaniowym położonym w Ł. przy ulicy (...). Przy zakupie lokalu pozwani skorzystali z bonifikaty wynoszącej 80% ceny w oparciu m.in. o przepisy ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2000 r., Nr 46, poz. 543 tekst jednolity). Podstawą udzielenia bonifikaty na zakup nieruchomości lokalowej był art. 68 powołanej ustawy. Zgodnie z ust. 1 art. 68 w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia umowy sprzedaży właściwy organ mógł udzielić za zgodą, odpowiednio wojewody albo rady lub sejmiku, bonifikaty od ceny ustalonej zgodnie z art. 67 ust. 3 ugn m.in. jeżeli nieruchomość była sprzedawana jako lokal mieszkalny (pkt 7),

Stosownie do ust. 2 powołanego artykułu właściwy organ mógł żądać zwrotu kwoty równej udzielonej bonifikacie po jej waloryzacji, jeżeli nabywca nieruchomości przed upływem 10 lat, licząc od dnia jej nabycia, zbył lub wykorzystał nieruchomość na inne cele niż wymienione w ust. 1 pkt 1-3 lub przed upływem 5 lat na inne cele niż wymienione w ust. 1 pkt 7. W dacie zamiany lokali mieszkalnych, tj. w dniu 16 grudnia 2004r obowiązywał przepis art. 68 ugn w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 28 listopada 2003 r. o zmianie ustawy o gospodarce nieruchomościami oraz zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U.2004.141.1492), a obowiązującym od 22 września 2004 r. Zgodnie z nowym brzmieniem ust. 2, jeżeli nabywca nieruchomości zbył nieruchomość lub wykorzystał ją na inne cele niż cele uzasadniające udzielenie bonifikaty, przed upływem 10 lat, licząc od dnia jej nabycia, a w przypadku nieruchomości stanowiącej lokal mieszkalny przed upływem 5 lat, był zobowiązany do zwrotu kwoty równej udzielonej bonifikacie po jej waloryzacji. Zwrot następuje na żądanie właściwego organu. Żądanie zwrotu było wyłączone w przypadku zbycia nieruchomości m.in. na rzecz osoby bliskiej (ust. 2a). Definicję kręgu podmiotów uznawanych za osoby bliskie zawierał art. 4 pkt 13. Do zamkniętego katalogu zaliczano: zstępnych, wstępnych, rodzeństwo, dzieci rodzeństwa, osoby przysposabiające i przysposobione, małżonka, który nie pozostaje we wspólności ustawowej ze sprzedającym nieruchomość lub prawo użytkowania wieczystego oraz osobę, która pozostaje ze sprzedającym faktycznie we wspólnym pożyciu. Oznacza to, że uprawnienie żądania zwrotu bonifikaty było fakultatywne i dopiero zmiana ustawy dokonana z dniem 22 września 2004 r. wprowadziła obowiązek zwrotu przedmiotowej bonifikaty.

W ocenie Sądu w rozpoznawanej sprawie powinny mieć zastosowanie przepisy ustawy o gospodarce nieruchomościami w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia umowy sprzedaży lokalu i udzielenia bonifikaty, bowiem w oparciu m.in. o te przepisy strony umowy określiły wzajemne prawa i obowiązki wynikające z tej umowy.

W przedmiotowej sprawie stan faktyczny, jak też podstawa prawna dochodzonego roszczenia nie były kwestionowane. Nie było pomiędzy stronami sporu co do tego, że pozwani w dniu 09 maja 2000 roku nabyli od strony powodowej lokal mieszkalny, korzystając przy jego nabyciu ze stosownej bonifikaty, a następnie 16 grudnia 2004r. dokonali jego

zamiany na większy. Do takiej transakcji zmusiła ich ciężka sytuacja rodzinna, która – gdyby nie zamiana mieszkania na większe – mogłaby nawet doprowadzić do rozpadu rodziny.

W świetle ustalonych okoliczności należy przyjąć, że formalnie spełnione zostały przesłanki żądania przez stronę powodową zwrotu udzielonej bonifikaty. Zbycie lokalu przed upływem 5 lat od chwili jego uzyskania na rzecz osób, które nie należą do kręgu osób bliskich uprawnia właściwy organ do żądania zwrotu udzielonej bonifikaty.

Jednakże w tym konkretnym przypadku żądanie zwrotu przez powoda od pozwanego zwaloryzowanej kwoty bonifikaty godzi w zasady współżycia społecznego.

Przewidziane w art. 68 ust. 2 u.g.n. roszczenie o zwrot bonifikaty ma w istocie stanowić sankcję zmierzającą do wyeliminowania sytuacji, w której osoba korzystająca z pomocy publicznej, przeznaczając uzyskaną korzyść sprzecznie z jej celem, co może przejawiać się w czynności zbycia lokalu skutkującej wzbogaceniem się beneficjenta bonifikaty kosztem społeczności czy też przeznaczenia środków na cele inne, niż zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych. Przy ocenie celu wprowadzenia takiego roszczenia należy uwzględnić również sytuacje, w których roszczenie to jest z mocy ustawy wyłączone. Od 22 września 2004r. znowelizowany przepis przewidywał wyłączenie żądania zwrotu bonifikaty w przypadku zbycia nieruchomości na rzecz osoby bliskiej, pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego i pomiędzy tymi jednostkami a Skarbem Państwa. Jednakże kolejną nowelizacją tego przepisu od dnia 22 października 2007 r., ustawodawca rozszerzył katalog sytuacji wyłączających zwrot bonifikaty wprowadzając m.in. przypadek sprzedaży lokalu mieszkalnego, jeżeli środki uzyskane z jego sprzedaży przeznaczone zostaną w ciągu 12 miesięcy na nabycie innego lokalu mieszkalnego albo nieruchomości przeznaczonej lub wykorzystanej na cele mieszkaniowe. W ocenie Sądu rozpoznającego tą sprawę należy przyjąć, że kolejne zmiany brzmienia tego przepisu, choć nie mogą znaleźć bezpośredniego zastosowania w niniejszej sprawie, to jednak winny być brane pod uwagę przy ustalaniu celu regulacji także w niniejszym procesie (podobny pogląd wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 kwietnia 2011, II CSK 494/10, LEX nr 1027172). A zatem z punktu widzenia niniejszego postępowania należało uwzględnić przede wszystkim, że po zmianie obowiązującej od dnia 21 października 2007 r. wyłączone jest żądanie zwrotu również w sytuacji, gdy środki uzyskane ze sprzedaży lokalu w ciągu 12 miesięcy zostaną przeznaczone na nabycie innego lokalu mieszkalnego lub nieruchomości wykorzystanej na cele mieszkaniowe. W obliczu takiej regulacji, zgodne z przeznaczeniem pomocy publicznej, o której mowa w art. 68 ust. 1 u.g.n. pozostaje aktualnie zachowanie beneficjenta bonifikaty polegające na przeznaczeniu uzyskanych ze sprzedaży lokalu środków na zakup innego lokalu mieszkalnego.

Przenosząc powyższe uwagi do stanu prawnego objętego sporem w tej sprawie stwierdzić należy, że uwzględnienie ratio legis normy art. 68 ust. 1 u.g.n. w kontekście tej zasadniczej zmiany obowiązującej od października 2007 r. nakazuje uznać za sprzeczne

z przeznaczeniem dochodzenie roszczenia o zwrot równowartości bonifikaty w sytuacji, gdy nabywca lokalu wprawdzie zbył go przed upływem terminu z art. 68 ust. 2 u.g.n., lecz jednak uczynił to nie z chęci (w celu) uzyskania korzyści majątkowych, lecz jedynie w wyniku własnej sytuacji życiowej (wyłącznie w celu realizacji potrzeb rodziny), a uzyskaną wartość przeznaczył zgodnie z celem uzyskanej pomocy publicznej i nie odniósł jakiegokolwiek korzyści finansowej z tytułu sprzedaży.

W obecnej sprawie nie było jednak kwestionowane, że pozwani co prawda sprzedali mieszkanie nabyte uprzednio od Miasta Ł. przed upływem okresu karencji, ale tak uzyskane środki przeznaczyli na cel mieszkaniowy. Cel ten był więc zbieżny z tym, którym wedle wszelkiej wiadomości kierował się ustawodawca wprowadzając instytucję zawartą w art. 68 ugn. Skoro zaś cel na który małżeństwo A. i S. M. przeznaczyło uzyskane środki był zbieżny z celem wprowadzenia omawianej instytucji do porządku prawnego, to nie można tej okoliczności pomijać przy ocenie zasadności zgłoszonego powództwa (vide wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 24 stycznia 2013 roku, sygn. akt I ACa 791/12). W ocenie Sądu uzasadnione jest zatem przyjęcie, że zasady słuszności przemawiają za oddaleniem powództwa, z powołaniem na treść art. 5 k.c. pozwani działali bowiem zgodnie z tą samą intencją, która wedle wszelkiej wiadomości kierowała ustawodawcą przy wprowadzaniu omawianej instytucji do porządku prawnego. Środki uzyskane ze sprzedaży lokalu nr (...) przy ulicy (...) w Ł. pozwany w całości przeznaczyli na nabycie lokalu nr

(...) przy ulicy (...) w drodze umowy zamiany, a na pokrycie różnicy w cenie zaciągnęli kredyt. Przy tym podkreślenia wymaga, że zamiana mieszkania na większe była wymuszona ich sytuacją zdrowotną i życiową. Pozwani zamieszkiwali w lokalu o powierzchni 39,51 m² wraz z dwiema córkami oraz okresowo również matką pozwanego, która pozostawała u nich 2-3 miesiące. Uwarunkowania, takie jak mała powierzchnia lokalu przypadająca na jednego członka rodziny oraz duża różnica wieku między córkami pozwany, do tego choroby pozwanego, powodowały stany permanentnej frustracji i konieczność psychoterapii rodzinnej, a córce A. groziła anoreksja. Ta sytuacja była na granicy rozpadu rodziny. Istniały wskazania do zamiany lokalu na większy również z uwagi na stan zdrowia pozwanego. Postępowanie pozwanych należy zatem ocenić jako racjonalne, jednocześnie nie sposób im przypisać działania z chęci zysku.

Ponadto, dokonując oceny zasadności roszczenia strony powodowej w świetle w zasad współżycia społecznego należało odnieść się do faktu, iż pozwana zarabia 1600 zł netto, zaś pozwany otrzymuje rentę w wysokości około 800 zł netto. Na utrzymaniu mają dwie córki. Uwzględniając zatem ponoszone przez pozwanych konieczne koszty utrzymania i leczenia nie sposób przyjąć, iż będą oni w stanie zaspokoić w całości roszczenie powoda. Są to okoliczności rażące i nieakceptowane w świetle powszechnie uznawanych w społeczeństwie wartości i uzasadniają zastosowanie art. 5 k.c. (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 sierpnia 2011 roku, sygn. akt II CSK 640/10)

W tych okolicznościach, domaganie się przez stronę powodową zwrotu równowartości bonifikaty nie powinno korzystać z ochrony prawnej. Interes finansowy Gminy powinien ustąpić ważnemu społecznie interesowi zaspokajania potrzeb mieszkaniowych obywateli.

W konsekwencji powyższe okoliczności pozwalają na stwierdzenie, że dochodzone roszczenie należało ocenić jako nadużycie przysługującego stronie powodowej prawa podmiotowego, które tym samym nie zasługiwało na ochronę. Zatem powództwo należało oddalić w całości.

Orzekając w przedmiocie kosztów postępowania Sąd kierował się, wyrażoną w art. 98 § 1 k.p.c., zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Sąd nie znalazł szczególnych podstaw, by od tej zasady odstąpić. Na kwotę zasądzoną tytułem zwrotu kosztów postępowania złożyła się opłata skarbową od złożonego pełnomocnictwa (17 złotych), oraz wynagrodzenie pełnomocnika (3.600 złotych), którego wysokość została ustalona stosownie do § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 roku, poz. 490 ze zm.).